

Motion till riksdagen 2018/19:2229

av **Maj Karlsson m.fl. (V)**

Att skapa förutsättningar för personer med funktionsnedsättningar

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning kan inkorporeras och vidare transformeras in till svensk lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning som utvärderar den redan befintliga satsningen på praktikplatser men med syftet att få fler myndigheter att ta emot arbetssökande med funktionsnedsättning och i förlängningen erbjuda en anställning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en fördjupad kartläggning som fokuserar på situationen för kvinnor med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt lämplig myndighet att utreda frågan om könsskillnader inom assistansersättningen och presentera förslag till åtgärder för att osakliga skillnader inte ska förekomma och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en särskild utredning om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning av situationen för hbtq-personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en större kartläggning och utredning gällande synnedsattas levnadsvillkor och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över hur lagen om otillgänglighet som diskrimineringsgrund efterlevs och baserat på resultatet lämna rekommendationer på eventuella åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Vår gemensamma välfärd ska skapa frihet för alla och ge oss möjlighet att leva goda liv. Alla människor har lika värde och alla människor har kunskaper, förmågor och erfarenheter som är viktiga för samhället. Målet för funktionshinderspolitiken måste vara ett samhälle som gör det möjligt för människor med funktionsnedsättning att vara fullt delaktiga i samhällslivet på lika villkor som andra. I den allmänna debatten riskerar bilden av personer som har en funktionsnedsättning många gånger att bli förenklad och schablonartad. Det tenderar att bli en politik som bygger på föreställningar om att individerna är en homogen grupp. En för snäv syn på människors olikheter och behov gör det svårare att identifiera och skapa särskilda åtgärder anpassade efter de olika förmågor personer besitter.

3 Rätten till personlig assistans

I FN:s konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning fastslås rätt till självbestämmande och vidare rätten att kunna delta fullt ut i samhället. Personlig assistans är en av de serviceformer som FN-konventionen beskriver som en rättighet. En av grundtankarna med personlig assistans är att personer med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter som personer utan funktionsnedsättning att få leva det liv som de vill leva. Personlig assistans har förbättrat livskvaliteten enormt för många och är en av de viktigaste jämlikhetsreformerna i Sveriges historia.

Målet med service som personlig assistans är inkludering och deltagande i samhället. Det handlar alltså om en rättighet som sträcker sig långt utöver rätten att få hjälp med dusch, påklädning och andra liknande sysslor. Det handlar om en rätt till personlig assistans som skapar full delaktighet – med andra ord rätt till medborgarskap.

FN-konventionens rättighet till service hör till de s.k. ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. När det gäller dessa rättigheter finns det inte en absolut rätt till dem, utan hur de garanteras är beroende av landets resurser. Men i FN-konventionen anges: ”Med avseende på ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter åtar sig varje konventionsstat att vidta åtgärder och till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser.” Sverige har alltså ett ansvar att använda våra gemensamma resurser för att se till att rättigheterna blir verklighet.

Under den förra mandatperioden har S-MP-regeringen gått till angrepp mot assistansreformen. I stället för att stoppa den restriktiva utveckling som den tidigare borgerliga regeringen bidrog till har den socialdemokratiskt ledda regeringen valt att gå ännu längre exempelvis genom skärpta skrivningar i regleringsbrevet till Försäkringskassan.

Sedan 2009 har flera olika domar fallit i högsta förvaltningsdomstolen där det fastslagits en begränsning av rätten till assistansersättning. Det handlar i korthet om att bara integritetsnära delar av grundläggande behov räknas som grund för assistansersättning, att det femte grundläggande behovet (annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade) bara ska beviljas vid psykisk funktionsnedsättning och att egenvård inte räknas som grundläggande behov. Sammantaget har detta fått orimliga konsekvenser som drabbar såväl de som har behov av assistans som deras anhöriga, men varken den förra eller den nuvarande regeringen har ingripit mot domarnas effekter.

På fem år har andelen avslag på nyansökningar om assistansersättning ökat med en tredjedel. Under januari 2017 var det 88 procent av dem som sökte assistansersättning som fick avslag. Förutom ovan nämnda domar så har sannolikt regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan spelat roll för den här utvecklingen. I regeringens uppdrag till myndigheten fanns då en skrivning om att verka för att bryta utvecklingen av antalet assistanstimmar. Vi i Vänsterpartiet ansåg att den nya skrivningen i regleringsbrevet i princip innebar att lagstiftarens avsikt frångicks och att gällande lagstiftning sattes ur spel. Av den anledningen tog vi initiativ till ett s.k. utskottsinitiativ för att tvinga regeringen att ändra skrivningen. De hårda påtryckningarna från allmänheten och politiken tvingade regeringen att formulera om regleringsbrevet för 2017. Nu är formuleringen ersatt av en skrivning om att Försäkringskassan ska motverka överutnyttjande och brottsligt nyttjande med ett särskilt fokus på den ökande timutvecklingen.

Över 1 000 personer har redan förlorat eller fått sin assistans kraftigt nedskuren under de senaste åren. Vänsterpartiet vill därför att en systematisk genomgång görs av hur de som nekats eller fått neddragen assistans påverkats. Vi vill att konsekvenserna dokumenteras i syfte att synliggöra vilka följer de politiska besluten fått för enskilda och för att kunna fatta rätt beslut framöver. Lagen om stöd och service (LSS) är en rättighetslagstiftning som ska styras av människors behov. Då behöver vi ha kunskap om hur dessa har tillgodosetts.

Att huvudmannskapet för personlig assistans är delat har visat sig fungera mindre bra. Till att börja med leder detta till otydlighet för den enskilde och administrativt merarbete och merkostnader, då prövningar av rätten till assistans görs både av Försäkringskassan och av kommunerna. Detta konstateras bl.a. av Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) i flera rapporter.

Vidare varierar kommunernas bedömningar av rätten till assistans på ett orimligt sätt. I många fall förefaller det som att kommunernas bedömningar av assistans är mer restriktiva än de som görs på statlig nivå och att kommuner själva sätter upp begränsningar för de rättigheter som lagstiftningen ska ge.

Det finns en motsättning i att staten har antagit en tydlig individuell rättighetslagstiftning medan kommunerna har en stor del av kostnadsansvaret. Vänsterpartiet välkomnar därför att LSS-utredningen nu signalerar ett förslag om att huvudmannskapet ska ligga på statlig nivå. För Vänsterpartiet är det en självklarhet att värna LSS som den frihets- och rättighetslagstiftning den är. Vi vill ha ett samhälle där det självklara målet är att människor med funktionsnedsättningar ska vara fullt delaktiga i samhällslivet på lika villkor som andra.

4 Den pågående LSS-utredningen

Vänsterpartiet har sedan många år krävt en översyn av lagen om stöd och service (LSS) och att lagtexten förtydligas så att lagen lever upp till det som är dess grundintention. Regeringen tillsatte 2017 en utredning, men dess fokus kom att ligga på assistansens kostnader i stället för att se LSS som den rättighetslagstiftning den ska vara. Efter påtryckningar från funktionshinderrörelsen och Vänsterpartiet valde S-MP-regeringen att backa om besparingskravet. Dock tyder mycket på att utredningen ändå kommer gå i den riktningen – men utredningen har ännu inte presenterats och därför ska vi självklart inte föregå dess förslag. Men vår absoluta ståndpunkt är att vi vill återupprätta LSS så

att den lever upp till det som är grundintentionen. Att slå sönder reformen i olika insatser eller begränsa vilka som ska vara berättigade till assistans anser vi är att gå i fel riktning. Därför anser Vänsterpartiet att lagstiftningen bör återgå till den grundintention som fanns från början där fokus är på rättigheter och inte inskränkningar för individer.

5 FN:s konvention om funktionshindrades rättigheter

2008 ratificerade Sverige FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) vilket var ett välkommet och viktigt beslut. Däremot anser Vänsterpartiet att det är hög tid att ta nästa steg. Om det är regeringens mening att ta funktionshindringsfrågorna på allvar är det hög tid att starta arbetet med att inkorporera och vidare transformera konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) in till svensk lagstiftning.

För att kunna göra det arbetet med rättigheter och rättighetsbärare i fokus behöver kartläggningar och utredningar tillsättas. Det är en förutsättning för att kunna få en överblick kring nuvarande regelverk och praxis. Det är vidare helt avgörande för att ha möjlighet att identifiera eventuella luckor i den nuvarande lagstiftningen.

I arbetet med att inkorporera och transformera barnkonventionen finns många lärdomar att hörsamma och ta i beaktande. Där görs nu en kartläggning av hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med rättigheterna i barnkonventionen. Det arbetet är en grundläggande del för att tillämpningen ska bli så rättssäker som möjligt. Det är hög tid att nu även prioritera personer med funktionsnedsättning.

Regeringen bör därför utreda hur FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning kan inkorporeras och vidare transformeras in till svensk lagstiftning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Arbetsmarknadspolitik

Rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning finns reglerad i flera konventionstexter författade av FN. Det innebär att Sverige som stat är ansvarig för att främja förverkligandet av rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning.

I lagen om stöd och service (LSS) är daglig verksamhet och sysselsättning reglerad. Det innebär att personer som uppbär stöd enligt LSS bör ha en rimlig sysselsättning på dagarna. Eftersom funktionsnedsättning har många uttryck behöver även sysselsättning anpassas efter personers olika förmågor och möjligheter. Viktigt är dock att arbetsmarknaden ej är diskriminerande och fräntar personer med funktionsnedsättning möjligheten att förvärsa-beta. Enligt statistik från Statistiska centralbyrån (SCB) är sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning 62 procent i jämförelse med i övriga befolkningen där den är 78 procent (detta är gällande för 2017).

Enligt en rapport från Arbetsförmedlingen är risken för långtidsarbetslöshet stor för unga personer med funktionsnedsättning. I december 2017 var andelen som varit arbetslösa i 24 månader 56 procent i ålderskategorin 18–24 år.

När det gäller åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken så är det ett område där det finns tydliga skillnader mellan vad som erbjuds män och vad som erbjuds kvinnor. Ett

tydligt genusperspektiv måste finnas så att möjligheter till stöd, utbildning och arbetsmarknadsåtgärder inte begränsas beroende på vilket kön personen har. Risken är annars överhängande att traditionella föreställningar om lämplig sysselsättning för män respektive kvinnor cementeras när det gäller arbetsmarknadsåtgärder för personer med funktionsnedsättning.

Regeringen har sedan 2016 satsat på att skapa praktikplatser för personer med funktionsnedsättning på olika myndigheter. Hittills har ca 435 arbetssökande haft praktik på över 80 myndigheter. Det är glädjande resultat men Vänsterpartiet vill inte att regeringen nöjer sig med det. För att inte personer ska riskera att endast få en möjlighet till praktik behöver nästa steg tas. Förslagsvis behöver regeringen utvärdera och analysera resultaten. Det är av största vikt att se över hur statliga myndigheter kan se till att ta fram mål för att anställa personer med funktionsnedsättning.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning som utvärderar den redan befintliga satsningen på praktikplatser men med syfte att få fler myndigheter att ta emot arbetssökande med funktionsnedsättning och i förlängningen erbjuda en anställning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Vikten av ett breddat perspektiv

Risken att utsättas för diskriminering är hög i de delar av befolkningen som lever med en funktionsnedsättning. Därför är det av största vikt att politiken som formas inom området för funktionshinderspolitiken även tar i beaktande delar som rör just den här problematiken.

7.1 Funktionshindersfrågor med feministiskt perspektiv

Att anlägga olika perspektiv och ingångar till funktionshinderspolitiken möjliggör att skapa fungerande strategier för riktig förändring. I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) erkänns vikten av särskilda åtgärder för kvinnor med funktionsnedsättning. Sverige beslutade 2008 att ratificera konventionen och det innebär en del åtaganden för staten. I likhet med andra konventioner granskas också det arbete som utförs eller uteblir. I den senaste uppföljningsrapporten riktade granskningskommittén kritik mot Sverige på flera punkter. ”Kommittén uttrycker oro över att det finns begränsad kunskap om att kvinnor med funktionsnedsättning diskrimineras på grund av sitt kön, och i vilken utsträckning kvinnor och flickor med funktionsnedsättning diskrimineras jämfört med män och pojkar. Det är också bekymmersamt att studier, politik och handlingsplaner som rör personer med funktionsnedsättning saknar ett genusperspektiv.”

Vidare skriver de även följande: ”Kommittén rekommenderar att konventionsstaten säkerställer att ett genus- och funktionshinderperspektiv genomsyrar lagstiftning, politik, undersökningar och planer samt aktiviteter för tillämpning, utvärdering och övervakning samt tjänster. Vidare rekommenderas att konventionsstaten vidtar effektiva och särskilda åtgärder för att förhindra flerfaldiga former av diskriminering av kvinnor och flickor med funktionsnedsättning.”

När genusperspektivet uteblir riskerar könsskillnaderna att skapa osakliga orättvisor. Det är välkommet att regeringen nu stakat ut nationella mål och inriktningar för funktionshinderspolitiken men det är av största vikt att perspektiv inte går förlorade.

Regeringen bör därför tillsätta en fördjupad kartläggning som fokuserar på situationen för kvinnor med funktionsnedsättning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.2 Män får mer personlig assistans

Alltsedan införandet av assistansreformen 1994 har det funnits skillnader mellan män och kvinnor gällande i vilken utsträckning de beviljas personlig assistans. Det har hela tiden varit fler män än kvinnor som beviljats assistansersättning. 2017 var 54 procent av de som hade assistansersättning män eller pojkar och 46 procent kvinnor eller flickor. Vidare fördelades timmarna inom assistansersättningen på så sätt att 55 procent gick till män och pojkar och 45 procent till flickor eller kvinnor.

Statistiken talar sitt tydliga språk och det är nu viktigt att införa åtgärder för att komma till rätta med problemen. Regeringen har under de senaste åren tagit flera initiativ för att utjämna skillnaderna mellan könen när det kommer till funktionshinderspolitiken. Nu är det av största vikt att det går från ord till handling.

Regeringen bör därför uppdra åt lämplig myndighet att utreda frågan om könsskillnader inom assistansersättningen och presentera förslag till åtgärder för att osakliga skillnader inte ska förekomma. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.3 Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning

Kvinnor som lever i en våldsam relation och bär en funktionsnedsättning riskerar att inte få det stöd och den hjälp som krävs för att lämna sin relation. I en rapport från Myndigheten för delaktighet (MFD) utmärker sig framförallt våldsutsatthet för kvinnor med funktionsnedsättning i form av osynlighet, beroende och sårbarhet. Att leva med en funktionsnedsättning innebär en ökad risk för att utsättas för våld. Många gånger hänger detta tätt samman med att livssituationen för personer med funktionsnedsättning innebär en ökad sårbarhet. I högre utsträckning riskerar kvinnor i den här gruppen att bli utestängda från samhället p.g.a. olika faktorer såsom bristande tillgänglighet, svårigheter att tillgodogöra sig information, särskild beroendeställning till en omvårdnads-person etc.

Därför är det av största vikt att också åtgärderna fokuserar på främst tre delar: det preventiva arbetet, att upptäcka våldet samt riktade och anpassade insatser. I mångt och mycket skiljer sig inte dessa tre åtgärder från hur våld mot kvinnor generellt behöver angripas. Det viktiga i frågor som rör våld kopplat till kvinnor med funktionsnedsättning är att insatserna utformas med kompetens och djuplodande kunskap när det gäller både våld och funktionsnedsättningar. Det är en avgörande faktor för att kvinnorna som bär en dubbel utsatthet ska få rätt och adekvat stöd.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) presenterar i sin rapport från 2013, Våld mot kvinnor med funktionsnedsättning, hur kvinnor med funktionsnedsättning också utsätts för våld genom att partnern använder sig av just funktionsnedsättningen

exempelvis genom att möblera om ett rum så att en person med synskada inte ska kunna navigera och därmed riskerar att skada sig själv genom exempelvis fallolyckor.

Det krävs kompetens och medvetenhet om våldet och dess uttryck för att kunna stödja och ge adekvat vård. Vidare är ett av problemen när det handlar om våld mot kvinnor generellt, och för den här gruppen specifikt, att det är svårt att upptäcka våldet. Allt som oftast handlar svårigheterna att upptäcka våldet om okunskap, rädsla och svårigheter att hantera svaret. Därför krävs riktade utbildningsinsatser till personer som arbetar inom både kommuner och landsting.

Mot bakgrund av den extremt svåra situation som dessa kvinnor befinner sig i bör frågan om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning belysas i en utredning. Utredningen bör komma med konkreta förslag på hur stöd och hjälp till kvinnor med funktionsnedsättning som är utsatta för mäns våld kan utformas samt hur våldet kan upphöra.

Regeringen bör därför tillsätta en särskild utredning om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7.4 Funktionshindersfrågor med hbtq-perspektiv

Situationen för hbtq-personer med funktionsnedsättning är en fråga som många gånger hamnar i skymundan i den politiska debatten. Förtryckande normer i samhället innebär att dessa människor riskerar att drabbas av dubbel diskriminering.

I Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheters (RFSL) rapport Funktionsnedsättning – Och aldrig mötas de två (2013) berättar informanter att bredden av deras identiteter inte alltid har en given plats i samhället. Det är svårt att få vara i både sin hbtq-identitet och funktionsnedsättning inom funktionsrörelsen och vice versa. Vidare menar informanterna att kunskapen inom hbtq-rörelsen om funktionsrättigheter är liten, och detsamma gäller för kunskaperna om funktionsrättigheter inom hbtq-rörelsen. Som ett direkt resultat av rapporten startade RFSL ett projekt inom ramen för deras verksamhet. Målet och syftet var att sprida kunskap och medvetenhet och bedriva utbildning om funktions- och hbtq-rättigheter. Vidare ville projektet även stärka individers rättigheter men också bredda och fördjupa kunskapen hos personal inom funktionshindersomsorgen, hos myndigheternas handläggare, inom vården, på ungdomsmottagningar osv. Projektet och arbetet som genomfördes anser Vänsterpartiet var ett bra och välkommet initiativ men det är av största vikt att nu även det offentliga tar sitt ansvar. Det torde vara så att de resultat RFSL presenterar i rapporten också är något vi kan se i hela samhället. Att personer med funktionsnedsättning många gånger tenderar att just bara ses utifrån funktionsnedsättningen. Det är ett normbrytande och normkritiskt perspektiv som måste till för att snäva synsätt och fördomar ska brytas. I det här arbetet har civilsamhället tagit ett stort ansvar och många gånger varit helt avgörande för att få till stånd förändring och förbättringar. Ett första steg för ett ökat politiskt ansvarstagande är att undersöka och få mer information om hur levnadsvillkoren ser ut för hbtq-personer med funktionsnedsättningar.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning gällande situationen för hbtq-personer med funktionsnedsättning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Synnedsattas levnadsvillkor

I likhet med övriga delar av befolkningen som lever med funktionsnedsättning har personer med synnedsättning sämre levnadsnivå och sämre hälsa jämfört med befolkningen i stort. Den egna skattade hälsan för personer i gruppen visar också på sämre siffror än övriga delar i befolkningen. För att personer med synnedsättning ska kunna åtnjuta rättigheter och möjligheter till ett fullgott liv behöver vissa åtgärder genomföras. För att skapa en politik som på riktigt förändrar människors möjligheter till ett värdigt och anständigt liv behöver också data finnas på plats. Utan siffror och statistik som underbygger åtgärder försvåras arbetet med att finna bästa möjliga lösningar.

Regeringen bör därför tillsätta en större kartläggning och utredning gällande synnedsattas levnadsvillkor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I den kommande utredningen gällande lagen om stöd och service (LSS) finns idag ett förslag om att ta bort ledsagarservice och i stället ersätta det med insatsen personlig service och boendestöd. Flera intresseorganisationer såsom Synskadades Riksförbund har starkt kritiserat detta eftersom det riskerar att inkräkta på den personliga friheten. Ledsagning är idag reglerat i både socialtjänstlagen och lagen om stöd och service (LSS). Vidare går det att läsa följande i riktlinjerna från Socialstyrelsen: ”I förarbetena till socialtjänstlagen beskrivs ledsagning som en insats som gör det möjligt att besöka vänner, delta i kulturlivet eller bara att promenera (regeringens proposition 1979/80:1 s. 301). Syftet med insatsen är att bryta den isolering som kan uppstå på grund av en funktionsnedsättning och att ge den enskilde möjligheten att delta i samhällslivet och ha kontakter med andra.” Det är därför alarmerande att antalet beviljade insatser via LSS-ledsagning minskat med mellan 10 och 13 procent de senaste åren. När nu översynen görs är det av största vikt att personer med synnedsättning är i fokus och inte bara effektivitetskrav samt besparingar. Därför kommer Vänsterpartiet noggrant följa den kommande utredningen och bevaka att ledsagning för synskadade har ett tydligt rättighetsperspektiv i fokus.

9 Uppföljning av tillgänglighetslagstiftningen

Funktionshindersrörelsen har länge kämpat för att få slut på den utestängning som många funktionsnedsatta utsätts för dagligen i samhället. Målet har varit ett samhälle där alla, oavsett funktionsnedsättning, kan delta på lika villkor. Vägen framåt har varit lång och krokig men de senaste åren har ett antal avgörande steg tagits. År 2008 undertecknade den svenska regeringen FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). Konventionen trädde i kraft i januari 2009. Samtidigt infördes en ny diskrimineringslag (2008:567) mot bakgrund av Diskrimineringskommitténs slutbetänkande. I regeringens proposition till ny diskrimineringslagstiftning anfördes att kommitténs förslag om att underlåtenhet att vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet skulle regleras som en form av diskriminering behövde belysas ytterligare. I det nya diskrimineringsförbudet som gäller från den 1 januari 2015 anses bristande tillgänglighet vara en form av diskriminering.

Vänsterpartiet anser att det inte räcker. Människors lika värde är en grundläggande utgångspunkt, och alla människor har kunskaper, förmågor och erfarenheter som är

viktiga för samhället. Tillgänglighet och delaktighet är en fråga om att ge alla medborgare samma demokratiska rättigheter och möjligheter i samhället. Att göra arbetsplatser, bostäder, transporter och offentliga lokaler tillgängliga skulle öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta i utbildningar, i arbetslivet och i samhällslivet som helhet. Det är en samhällsekonomiskt lönsam investering på både kort och lång sikt.

9.1 Översyn av lagefterlevnaden

Vänsterpartiet anser att den nya diskrimineringslagstiftningen är ett steg framåt i frågan om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering. Det är principiellt viktigt att bristande tillgänglighet fastslås som en särskild form av diskriminering. Tyvärr kan vi konstatera att lagstiftningen som riksdagen har beslutat om innehåller flera avgörande undantag jämfört med den bakomliggande utredningens förslag. Kritiken mot bristerna i det nya diskrimineringsförbudet har därför varit stor hos funktionshindersrörelsen. Det tycks exempelvis på en del håll finnas en tendens att se tillgänglighet som i första hand en kostnadsfråga. För Vänsterpartiet är ett tillgängligt samhälle i första hand en rättighetsfråga. Tillgänglighet gör också samhället bättre genom att fler människor ges ökade möjligheter att delta och leva ett självständigt liv.

Vänsterpartiet vill ha ett samhälle där människor inte utestängs p.g.a. funktionsnedsättningar. I grunden måste samhället planeras efter den mångfald vi har. Samhället måste göra rätt från början och planera utifrån principen om s.k. universell utformning vilken härstammar från Handikappförbundet som definierar begreppet på följande sätt: ”Universell utformning innebär att utgå från att människor är olika. Samhället måste alltså planeras och utformas så att alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga.” Befintliga hinder måste undanröjas så att fler kan delta på lika villkor. Detta arbete har gått alldeles för långsamt och trögt. Därför krävs en tydlig lagstiftning när det gäller bristande tillgänglighet som diskriminering. Regeringen har aviserat att lagen om otillgänglighet som diskrimineringsgrund ska ses över och breddas. Enligt en departementsskrivelse framgår det att ambitionen verkar vara att nuvarande undantag för företag om mindre än tio anställda föreslås tas bort. Vänsterpartiet välkomnar ett sådant förslag som ligger helt i linje med vår politik. Vi hade dock gärna sett en bredare åtgärdsplan med fler förslag för att ytterligare stärka lagstiftningen på området.

Nuvarande lagstiftning har alltså funnits sedan den 1 januari 2015 och det är ännu outrett hur lagstiftningen faktiskt fungerar. Det är viktigt att de goda intentioner och avsikter som regeringen hade planerat för med lagstiftningen också infrias, och det ligger dessutom i samhällets intresse.

Regeringen bör därför tillsätta en utredning för att se över hur lagen efterlevs och baserat på resultatet lämna rekommendationer på eventuella åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Maj Karlsson (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Jessica Thunander (V)

Linda Westerlund Snecker (V)

Karin Rågsjö (V)

Jon Thorbjörnson (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Jessica Wetterling (V)